

Internrevisjonens årsrapport 2017

I henhold til: Instruks: Økonomi- og virksomhetsstyring i Mattilsynet, Rundskriv R-117: Internrevisjon i statlige virksomheter og Mattilsynets interne styrende dokumenter

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Mattilsynet

INTERNREVISJONEN I MATTILSYNET

Internrevisjonen er administrerende direktørs verktøy for kontinuerlig forbedring. Internrevisjonen skal gjennom uavhengig, systematisk undersøkelse i egen etat skape grunnlag for forbedring og undersøke om interne og eksterne krav etterlevs.

1 Forutsetninger

Oppgavene innenfor Mattilsynets Internrevisjon dekkes av en dedikert medarbeider, ett årsverk som internrevisor. Innenfor dette årsverket ble det også i 2017 løst enkelte mindre oppgaver utenfor internrevisjonsoppdraget.

Internrevisjonens aktiviteter ledes av internrevisor som rapporterer direkte til administrerende direktør. Internrevisoren er administrativt organisert i stab virksomhetsstyring. Den enkelte revisjonen gjennomføres av en revisjonsgruppe, bestående av internrevisor og to fagrevisorer (teknisk ekspert). Fagrevisorer foreslås av internrevisor og utpekes av administrerende direktør. Fagrevisorene rekrutteres som regel fra enhetene innenfor Mattilsynets organisasjon.

Styrende dokument for Internrevisjonen, instruks, beskriver at Internrevisjonen kan benytte seg av ulike metoder som interne revisjoner, andre kontrollaktiviteter, evalueringer m.m. Administrerende direktør har besluttet at Internrevisjonen skal gjennomføre to revisjoner årlig, andre oppdrag etter behov.

Gjennom den interne budsjettfordelingen er det avsatt øremerkede midler til gjennomføring av Internrevisjonen.

2 Internrevisjonsplan 2017-2019

Administrerende direktør besluttet 06.04.2017 treårig plan for Internrevisjon 2017-2019:

treårig plan for Internrevisjon 2017 - 2019			
År	Fagområde	Funksjon	Tema
2017	Sjømat	Tilsyn	Hvitfisk
2017	Detalj, servering, transport og lager	Tilsyn / godkjenning	Lager, godkjenning og sporbarhet
2018	Annen mat		
2018	Akvatiske dyr		
2019	Andre områder		
2019	Planter		

Revisjonene ble gjennomført som planlagt.

3 Status interne revisjoner i henhold til plan per 31.12.2017

3.1 Internrevisjon 2015 område fôr

Siste tiltak ble lukket september 2017. Revisjonen er nå avsluttet.

3.2 Internrevisjon 2015 forvaltningskvalitet

Administrerende direktør besluttet endelig tiltaksplan februar 2017. Tiltaket, utvikling av styrende dokumenter som sikrer riktig kvalitet i tilsynsrapporter og –brev, er under arbeid, dokumentene forventes primo februar 2018 godkjent og publisert i kvalitetssystemet. Kvalitetssikringen i første og andre linje ligger som en prioritert oppgave i årets budsjetttdisponeringsbrev. Verifisering av effekt av tiltaket gjennomføres i forbindelse med årsrapport 2018.

3.3 Internrevisjon 2016 drikkevannsområdet

Administrerende direktør besluttet endelig tiltaksplan desember 2017 med frist for gjennomføring 01.03.2018. Tiltaket, utvikling av retningslinje, gjennomføres av Interregionalt fagforum drikkevann i samarbeid med ansvarlig fagseksjon ved HK. Retningslinjen skal beskrive planlegging og gjennomføring av tilsyn og sikre aktiv virkemiddelbruk på drikkevannsområdet.

3.4 Internrevisjon 2016 dyrehelseområdet, beredskap

Administrerende direktør besluttet endelig tiltaksplan september 2017. Tiltakene har ulik omfang, frist for gjennomføring varierer, fra desember 2017 og fram til september 2019. Gjennomføring av enkelte tiltak ligger noe etter framdriftsplan.

3.5 Internrevisjon 2017 sjømatområdet

Norge har ambisjon om å være Verdens beste sjømatnasjon. Gjennom sitt tilsyn skal Mattilsynet først og fremst sikre at virksomhetene ivaretar sitt ansvar for trygg mat og god kvalitet. Mattilsynet skal også arbeide på en slik måte at hensynet til aktørene langs hele matproduksjonskjeden ivaretas, herunder markedsadgang i utlandet. Gjennom sin samlede aktivitet skal Mattilsynet på denne måten støtte opp under ambisjonen.

Etter en forberedelsesperiode i mars/ april ble Internrevisjon på sjømatområdet gjennomført i tidsrommet mai og juni 2017 av utpekt revisjonsgruppe og i henhold til plan godkjent av administrerende direktør. Revisjonens mål var å undersøke om tilsyn med hvitfiskvirksomheter gjennomføres i samsvar med planer og føringer.

Med bakgrunn i undersøkelsene revisjonsgruppen har gjort, kan vi konkludere at planene og føringene for tilsyn med hvitfiskvirksomheter delvis er gjennomført i tilsynet. Identifiserte avvik knytter seg til tilsyn med virksomhetenes IK-systemer, enhetlighet i tilsynet og Mattilsynets egen internkontroll.

Revisjonsgruppen kan med bakgrunn i eksisterende data ikke konkludere om tilsynet har ønsket effekt. Analysemetode som delvis og så langt benyttes ifm risikoklassifisering av virksomhetene har etter revisjonsgruppens vurdering behov for justering og videreutvikling. Mattilsynets system for verifisering av effekt er fortsatt under utvikling og utprøving.

Endelig rapport ble overlevert til administrerende direktør 04.09.2017, presentert i Mattilsynets Strategisk Lederforum 14.11.2017 og deretter publisert på [Mattilsynet nettsider](#). Funn ble registrert i forbedringsportalen for videre oppfølging. Tiltaksplaner er under utarbeidelse.

3.6 Internrevisjon 2017, området detaljist, servering, transport og lager

Krav fastsatt i matloven samt underliggende regelverk skal sikre forbrukerne helsemessig trygg mat som har tilfredsstillende kvalitet. Kravene omfatter hele verdikjeden, fra jord og fjord til bord. Lagring av matvarer er en viktig del, ofte i flere ledd av produksjonskjeden. Mangler i lagringsforholdene kan true mattryggheten og forringe kvaliteten, og animalske næringsmidler vurderes som spesielt sårbare.

Etter en forberedelsesperiode i aug./sept. ble Internrevisjon på området detaljist, servering, transport og lager gjennomført i tidsrommet oktober, november og desember 2017 av utpekt revisjonsgruppe og i henhold til plan godkjent av administrerende direktør.

Revisjonens mål var å undersøke om godkjenning av frittstående lager ble gjennomført i samsvar med planer og føringer, og om tilsynet omfatter sporbarhet.

Med bakgrunn i undersøkelsene revisjonsgruppen har gjort, kan vi konkludere at regionene har gjennomført oppgave godkjenning av frittstående lager (for fisk, kjøtt, melk og –produkter) i all hovedsak på en tilfredsstillende måte og stort sett innen gitt frist. Revisjonsgruppen kan bekrefte at det føres tilsyn, om i noe ulik grad, med virksomhetenes ivaretagelse av sporbarhetskravet. Identifisert avvik, som

nærmere beskrevet i rapporten nedenfor, knytter seg til organisering av oppgaveløsningen. De reviderte aktivitetene, sett i et overordnet perspektiv, bidrar kun delvis til Mattilsynets overordnede mål som beskrevet i Beslutningsdokumentet. Revisjonsgruppen kan med bakgrunn i eksisterende data ikke konkludere om tilsynet har ønsket effekt. Mattilsynets system for verifisering av effekt er fortsatt under utvikling og utprøving.

Utkast til rapport ble 14.12.2017 sendt til reviderte enheter for kommentering av fakta. Rapporten framlegges administrerende direktør januar 2018, før videre behandling i Strategisk lederforum og deretter oppfølging.

4 Eksterne evalueringer

Kontrollforordningen krever at Mattilsynet gjennomfører interne revisjoner og at systemet skal minst hvert femte år underkastes en uavhengig granskning. EØS-avtalen hjemler ESA-inspeksjoner.

4.1 Uavhengig granskning av Mattilsynets internrevisjonssystem

Som en del av den gjensidige nordiske uavhengige granskningen gjennomførte 22./23.2.2017 Finland og Sverige granskningen ved Mattilsynets hovedkontor. Revisorene konkluderte i sin [rapport](#) at Mattilsynet internrevisjonssystem i all hovedsak oppfyller kontrollforordningens krav. Det ble anbefalt at Mattilsynet jobber videre med systemer for verifisering av tilsynets og internrevisjons effekt.

4.2 ESA-inspeksjon av Mattilsynets internrevisjonssystem

ESA vurderte 2.-6.10.2017 Mattilsynets internrevisjonssystem. [Rapporten](#) konkluderer at Mattilsynets internrevisjon i all hovedsak oppfyller kontrollforordningens krav til denne funksjonen. ESA anbefaler at vi videreutvikler system for risikobasert planlegging av revisjonsprogrammet og evaluering av internrevisjonsprosessen.

5 Andre aktiviteter

5.1 Nordisk samarbeid på internrevisjonsområdet

Den nordiske nettverksgruppen jobber langs to akser:

5.1.1 Gjensidig uavhengig granskning

Kontrollforordningens krav om uavhengig granskning av det nasjonale systemet for internrevisjon blir gjennomført som en pilotordning mellom de nordiske land over flere år. Pilotprosjektet ble i 2017 videreført som planlagt:

- Norges system ble gransket av Sverige og Finland februar 2017 (se pkt. 4.2)
- Islands system ble gransket av Finland og Norge desember 2017.

Ordningen har vekket internasjonal oppmerksomhet og ble nevnt i ulike fora. Flere land har ønsket å delta. Nettverksgruppen har besluttet å fullføre pilotfasen før andre deltakere vurderes.

Under granskningen på Island deltok en observatør fra EU-kommisjonen, Sante F.

Avslutning av piloten og evaluering av ordningen er planlagt i 2018.

5.1.2 Erfaringsutveksling og kompetansebygging

I tillegg til planleggingsmøter, som gjennomføres i tilknytning til EU-nettverksmøtene i Dublin, ble det gjennomført en workshop august 2017 i København. De nordiske revisorene samt internrevisor fra Belgia presenterte og drøftet i fellesskap ulike modeller for utvikling av risikobasert internrevisjonsprogram.

5.2 EU-nettverk for internrevisjon

EU-nettverksgruppe bestående av EU- og EFTA-landenes internrevisorer møtes to ganger årlig, under ledelse av Sante F, for erfaringsutveksling om videreutvikling og implementering av de nasjonale internrevisjonssystemer.

Mattilsynets internrevisor har i 2017 deltatt på to nettverksmøter. På vårmøtet presenterte bl.a. Finland og Danmark, på vegne av den nordiske internrevisorgruppen, første erfaringer og resultater fra den gjensidige nordiske uavhengige granskningen, se pkt.4.1.

Ny kontrollforordning hjemmeler ikke eksisterende veileder for internrevisjon. På høstmøtet besluttet nettverket å erstatte veilederen (Commission Decision 2006/677/EC) med et referansedokument. Norge meldte seg som deltaker i en elektronisk arbeidsgruppe.

5.3 Styrende dokumenter

Endringer gjennomført i 2017:

- Administrerende direktør godkjente januar 2017 dokumentene som beskriver den gjensidige nordiske uavhengige granskningen. Dokumentene ligger som styrende dokumenter i Mattilsynets kvalitetssystem.
- Informasjon om den gjensidige nordiske uavhengige granskningen ble implementert i Mattilsynets kvalitetsdokumenter knyttet til Internrevisjonen.
- Som en oppfølging av den nordiske uavhengige granskningen ble dokumentene oppdatert slik at
  - begrepsbruken er i tråd med kontrollforordningen
  - overordnet mål for internrevisjon er presisert.

6 Ressursbruk

- Internrevisjonen disponerer et årlig budsjett på 250.000,-nok. Forbruket i 2017 er bokført med knapp 225.000,- nok, dette er 25.000,- nok mindre enn året før. Kostnadene knytter seg i all hovedsak til reise og opphold under revisjonene og i forbindelse med nettverksgruppemøter, både nordisk og EU-relatert.
- Internrevisor registrerte 36.6 ukeverk under tiltaket «revisjon av Mattilsynet». I tillegg til interne revisjoner er tiden brukt til
  - nettverksmøter
  - koordinering og bidrag til ESA-inspeksjoner
  - koordinering og bidrag til Riksrevisjonens revisjoner.
- Fagrevisorene har registrert tidsforbruk på hhv 10 ukeverk (sjømat) og 7 ukeverk (detaljist, servering, transport, lager) hver. Årsaken for avviket mellom samlet tidsbruk per revisjon ligger i revisjonsenhetenes og de besøkte tilsynsobjektene geografiske plassering og dermed forbundet reisetid.

7 Status oppfølging av Internrevisjonens samlede funn per 01.01.2017

Oppfølging funn etter Internrevisjon									
				STATUS					
item ID	år	funn beskrivelse/ overskrift	anvarlig enhet	ikke påbegynt	forslag tiltaksplan	godkjent tiltaksplan	alle tiltak lukket	sak lukket	effekt verifisert
1683	15 (16)	Internrevisjon - forvaltningskvalitet	grønn, tilsynsutv.				frist: 12.09.2017		
1987	16	IR vann, aktiv vmb	øst				frist: 28.02.2018		
1988	16	IR vann og beredskap, faglinje	stab vs			godkjent i SLF	ny frist: (31.01.2018) 01.03.2018		
1990	16	IR beredskap, internkontroll	grønn, dyrehelse				frist: 01.12.2017		01.01.2019 (?)
1991	16	IR beredskap, b-arbeid i hverdagen	koordinert, grønn, dyrehelse				frist: 01.11.2017		01.01.2018 (?)
2024	16	IR beredskap, pakkelister	grønn, dyrehelse				frist: 01.12.2017		01.01.2019 (?)
2025	16	IR beredskap, planverk	grønn, dyrehelse				frist: 01.07.2018 01.08.2019		
2296	17	IR sjømat, tilsyn med virksomhetenes IK-systemer	blå, sjømat		frist: 20.06.2018				
2297	17	IR sjømat, enhetlighet	grønn, tilsynsutv.		frist: 30.04.2018				
2298	17	IR sjømat, styringssystemer	stab vs		frist: 28.02.2015				
2299	17	IR sjømat, internkontroll	stab vs		frist: 01.03.2018				
					ok		i faresone		kritisk

Funn etter Internrevisjon 2017 på området «detaljst, servering, transport, lager» er ikke lagt inn, revisjonen er ikke ferdigbehandlet.

Generell kommentar til oppfølging:

- prosess for oppfølging av funn er ikke tilstrekkelig implementert
- det er behov for økt fokus på krav om utarbeidelse av forslag til tiltaksplan
- behandlingstiden av oppfølgingspunkter er lang, bl.a. før tiltaksplan foreligger
- frister for gjennomføring av tiltaket er i noen tilfeller lang og har i flere saker blitt utvidet
- redusert framdrift i komplekse oppfølginger (funn fra flere internrevisjoner som er omfattende og står i sammenheng til hverandre)

Datagrunnlaget med bakgrunn i oppfølgingsarbeidet er lite, det er gjennomført 6 revisjoner i DMM. En statistikk-analyse av resultatene vurderes som ikke hensiktsmessig.

Internrevisor vil likevel ut fra erfaringen fra internrevisjonene 2015 til 2017 peke på utfordringer som så langt synes å gå igjen:

1. forståelse og etterlevelse av kvalitetspolicy og internkontroll
2. forståelse og kunnskap om Mattilsynets styringssystem
3. dokumentasjon (registrering) av tilsyn, -resultater og datakvalitet

8 Evaluering av internrevisjonsprosessen

Erfarings- og datagrunnlaget fra gjennomførte interne revisjoner har hittil vært liten og en evaluering vurdert som ikke hensiktsmessig. Utvikling av evalueringsprosess er nå planlagt og skal gjennomføres første halvår 2018. Resultatene og eventuell oppfølging av disse rapporteres i årsrapport 2018.

Elektronisk spørreundersøkelse i verktøy Questback er sendt/ skal sendes ut til medarbeidere som har vært involvert i gjennomførte internrevisjon. Resultatene inngår i evalueringsprosess.